

ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
та інформатизації
Володимир ШАРАН

22 березня 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Загальне мовознавство

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка.
Спеціальності 014 «Середня освіта. Мова та література (Англійська мова і література)»; 014 «Середня освіта. Мова та література (Німецька мова і література)».
Освітні програми Середня освіта (Мова і література (англійська, німецька)); Середня освіта (Мова і література (англійська, французька)); Середня освіта (Мова і література (англійська, польська)); Середня освіта (Мова і література (німецька, англійська)).
Статус дисципліни обов'язкова
Факультет української та іноземної філології
Кафедра української мови
Мова навчання українська

Дані про вивчення дисципліни

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год / кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	1	II	120/4	44	14			30	76		+	

Робоча програма складена на основі освітніх програм та навчальних планів підготовки бакалавра (240 кредитів ЄКТС).

Розробник:

 Ірина ПАТЕН, кандидат філологічних наук, доцент

Погоджено гарантами освітніх програм:

 Мирослава СОСЯК, кандидат педагогічних наук, доцент;

 Ірина СИРКО, кандидат філологічних наук, доцент;

 Олена ТИМЧУК, кандидат філологічних наук, доцент;

 Оксана СТОРОНСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент.

Схвалено на засіданні кафедри української мови

Протокол № 1 від 20. 01. 2023 р.

Завідувач кафедри української мови проф. Віра КОТОВИЧ

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету української та іноземної філології

Протокол № 2 від 24. 02. 2023 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету

Протокол № 3 від 22. 03. 2023 р.

1. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Загальне мовознавство» вивчити закономірності розвитку й функціонування мови в її багатоаспектних зв'язках з людиною, суспільством, історією, культурою з урахуванням здобутків мовознавства протягом тривалого періоду його розвитку.

Розвинути у майбутніх педагогів такі компетентності:

– Володіння іноземною мовою в галузі професійної діяльності.

Програмні результати

Аналізувати лексичні та граматичні явища іноземної мови, що вивчається. Виявляти особливості форми, значення та вживання іншомовних одиниць.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Загальне мовознавство» є навчальні дисципліни «Вступ до мовознавства», «Латинська мова».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні уміти:

використовувати у своїй професійній діяльності усі доступні сучасні інформаційно-комунікаційні технології; застосовувати теоретичні знання про мову для вирішення проблем вивчення іноземних мов відповідно до спеціалізації, а також знання про функціонування мовних одиниць та категорій для покращення власної комунікативної діяльності з дидактичною метою; уміти аналізувати та зіставляти різні лінгвістичні концепції; знати історію зарубіжного і вітчизняного мовознавства; знати класичні лінгвістичні традиції; розуміти історію розвитку світової лінгвістичної думки; аналізувати сучасні напрями у мовознавстві; характеризувати досягнення українського мовознавства; розуміти роль вітчизняних лінгвістів у розвитку світової науки про мову.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ОЧІКУВАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здійснюється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

A (90 – 100) – оцінка «відмінно» – «5» (*відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок*): отримує здобувач вищої освіти, який виявив глибокі знання навчального матеріалу, повно відтворює програмний матеріал, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах літератури; здатний використовувати у своїй професійній діяльності усі доступні сучасні інформаційно-комунікаційні технології; уміє застосовувати теоретичні знання про мову для вирішення проблем вивчення іноземних мов відповідно до спеціалізації, а також знання про функціонування мовних одиниць та категорій для покращення власної комунікативної діяльності з дидактичною метою; уміє аналізувати та зіставляти різні лінгвістичні концепції; знає історію зарубіжного і вітчизняного мовознавства; знає класичні лінгвістичні традиції; розуміє історію розвитку світової лінгвістичної думки; аналізує сучасні напрями у мовознавстві; характеризує досягнення українського мовознавства; розуміє роль вітчизняних лінгвістів у розвитку світової науки про мову; виконав усі види навчальної роботи.

B (82 – 89) – оцінка «добре» – «4» (*вище середнього рівня з кількома помилками*): отримує здобувач вищої освіти, який виявив глибокі знання навчального матеріалу, повно відтворює програмний матеріал, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах літератури, проте допускає незначні неточності в їх репродукуванні та інтерпретації; здатний використовувати у своїй професійній діяльності усі доступні сучасні інформаційно-комунікаційні технології; частково застосовує теоретичні знання про мову для вирішення проблем вивчення іноземних мов відповідно до спеціалізації, а також знання про функціонування мовних одиниць та категорій для покращення власної комунікативної діяльності з дидактичною метою; уміє аналізувати та зіставляти різні лінгвістичні концепції, проте потребує незначної допомоги для своєї впевненості; достатньо добре знає історію зарубіжного і вітчизняного мовознавства; знає класичні лінгвістичні традиції; розуміє історію розвитку світової лінгвістичної думки; аналізує сучасні напрями у мовознавстві; характеризує

досягнення українського мовознавства; розуміє роль вітчизняних лінгвістів у розвитку світової науки про мову; виконав усі види навчальної роботи.

С (75 – 81) – оцінка «добре» – «4» (*в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок*): отримує здобувач вищої освіти, який виявив міцні знання навчального матеріалу, загалом відтворює програмний матеріал, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах літератури; здатний використовувати у своїй професійній діяльності усі доступні сучасні інформаційно-комунікаційні технології; частково застосовує теоретичні знання про мову для вирішення проблем вивчення іноземних мов відповідно до спеціалізації, а також знання про функціонування мовних одиниць та категорій для покращення власної комунікативної діяльності з дидактичною метою; уміє аналізувати та зіставляти різні лінгвістичні концепції із допущенням несуттєвих помилок; знає історію зарубіжного і вітчизняного мовознавства; знає класичні лінгвістичні традиції; розуміє історію розвитку світової лінгвістичної думки; уміє аналізувати сучасні напрями у мовознавстві, але допускає незначні помилки; характеризує досягнення українського мовознавства; розуміє роль вітчизняних лінгвістів у розвитку світової науки про мову; виконав усі види навчальної роботи.

Д (67 – 74) – оцінка «задовільно» – «3» (*непогано, але зі значною кількістю недоліків*): отримує здобувач вищої освіти, який виявив недостатньо міцні знання навчального матеріалу, з певними труднощами відтворює програмний матеріал, рідко звертається до матеріалів, що містяться в основних і додаткових рекомендованих джерелах літератури; загалом може використовувати у своїй професійній діяльності усі доступні сучасні інформаційно-комунікаційні технології; за сторонньої допомоги аналізує та зіставляє різні лінгвістичні концепції; знає історію зарубіжного і вітчизняного мовознавства, але допускає несуттєві помилки; знає класичні лінгвістичні традиції; розуміє історію розвитку світової лінгвістичної думки; недостатньо уміє аналізувати сучасні напрями у мовознавстві; відчуває труднощі, характеризуючи досягнення українського мовознавства; частково розуміє роль вітчизняних лінгвістів у розвитку світової науки про мову; виконав усі види навчальної роботи.

Е (60 – 66) – оцінка «задовільно» – «3» (*виконання задовольняє мінімальні критерії*): отримує здобувач вищої освіти, який виявив слабкі знання навчального матеріалу, із суттєвими труднощами відтворює програмний матеріал, не звертається до матеріалів, що містяться в основних і додаткових рекомендованих джерелах літератури; не вміє використовувати у своїй професійній діяльності усі доступні сучасні інформаційно-комунікаційні технології; з труднощами аналізує та зіставляє різні лінгвістичні концепції; слабо знає історію зарубіжного і вітчизняного мовознавства; частково знає класичні лінгвістичні традиції; не завжди розуміє історію розвитку світової лінгвістичної думки; з труднощами аналізує сучасні напрями у мовознавстві; за сторонньої допомоги характеризує досягнення українського мовознавства; не завжди розуміє роль вітчизняних лінгвістів у розвитку світової науки про мову.

FX (35 – 59) – оцінка «незадовільно» – «2» (*з можливістю повторного складання*): виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив незнання значної частини навчального матеріалу, допускає суттєві помилки у відповідях на запитання, не використовує матеріали, що містяться в основних і додаткових рекомендованих джерелах літератури; не завжди може використовувати у своїй професійній діяльності усі доступні сучасні інформаційно-комунікаційні технології; не уміє аналізувати та зіставляти різні лінгвістичні концепції; не знає історії зарубіжного і вітчизняного мовознавства; частково знає класичні лінгвістичні традиції; відчуває значні труднощі при розумінні історії розвитку світової лінгвістичної думки; не уміє аналізувати сучасні напрями у мовознавстві; не може характеризувати досягнення українського мовознавства; не здатен розуміти роль вітчизняних лінгвістів у розвитку світової науки про мову; не виконав усіх видів навчальної роботи.

F (0 – 34) – оцінка «незадовільно» – «2»: виставляється здобувачеві вищої освіти, який не розуміє теоретичних засад курсу, фрагментарно виявив знання навчального матеріалу, допускає помилки у відповідях на запитання; не використовує матеріали, що містяться в основних і додаткових рекомендованих джерелах літератури; фрагментарно знає історії зарубіжного і вітчизняного мовознавства; практично не розуміє історії розвитку світової лінгвістичної думки; не уміє аналізувати сучасні напрями у мовознавстві; не виконав усіх видів навчальної роботи.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

- ✓ Усне опитування відповідно до плану семінарських занять;
- ✓ написання самостійної роботи;
- ✓ виконання індивідуального завдання;
- ✓ підсумкова контрольна робота;
- ✓ екзамен.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальне мовознавство як навчальна дисципліна. Історія мовознавчої науки. Мовознавство стародавнього світу. Зародження українського мовознавства.
2. Мовознавство епохи середньовіччя та Відродження. Мовознавство XVII – XVIII ст.
3. Зародження порівняльно-історичного мовознавства.
4. Логіко-граматичний та психологічний напрями у мовознавстві XIX ст. Мовознавство кінця XIX – початку XX ст.
5. Структуралізм в лінгвістиці, його концепції та різновиди.
6. Неогумбольдтіанство. Генеративізм.
7. Мовознавство в СРСР. Мовознавство кінця XX – початку XXI ст.

7. ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Загальне мовознавство як навчальна дисципліна. Історія мовознавства як наука про Загальне мовознавство як навчальна дисципліна. Історія мовознавства як наука про процес пізнання мови від найдавніших часів до наших днів: мета, завдання, проблеми періодизації.
2. Мовознавство стародавнього світу: давньоіндійське мовознавство, давньокитайське мовознавство; мовознавство в Давній Греції та Римі; давнє арабське мовознавство. Зародження українського мовознавства.
3. Мовознавство епохи Середньовіччя та Відродження. Схоластичний підхід до вивчення мови. Дискусія реалістів та номіналістів. Відродження класичної філології: лінгвістичні праці Ю. Скалігера, Р. Стефануса, Г. Стефануса. Формування національних літературних мов.
4. Мовознавство XVII – XVIII ст. Розвиток філософії мови у працях Ф. Бекона, Р. Декарта, Г. Лейбніца, Ж.-Ж. Руссо, Я. Коменського. Універсальна граматики Пор-Рояль. Спроби встановлення спорідненості мов та їхнього історичного вивчення.
5. Зародження порівняльно-історичного мовознавства. Праці Ф. Боппа, Р. Раска, Я. Гріма, О. Востокова.
6. Лінгвістичні погляди Вільгельма фон Гумбольдта. Вплив ідей В. фон Гумбольдта на подальший розвиток лінгвістичної теорії.
7. Мовознавство XIX століття. Натуралістичний та психологічний напрями у порівняльно-історичному мовознавстві. Лінгвістична діяльність А. Шлейхера. Г. Штейнталь – основоположник психологічного напрямку.
8. Молодограматизм. Здобутки і вади молодогограматизму. Школа «слів і речей». Школа естетичного ідеалізму. Неолінгвістика.
9. Соціологічний напрям. Лінгвістична концепція Фердинанда де Соссюра. Казанська лінгвістична школа.
10. Структуралізм в лінгвістиці, його концепції та різновиди. Празький лінгвістичний гурток. Копенгагенська школа структуралізму (гloseматика). Американський структуралізм (дескриптивізм).

11. Генеративізм. Неогумбольдтіанство. Гіпотеза лінгвістичної відносності Сепіра-Уорфа.
12. Мовознавство в СРСР. Мовознавство кінця XX – початку XXI ст.
13. Українське мовознавство 20 – 80-х років XX ст.
14. Українське мовознавство у діаспорі. Сучасне мовознавство (кінець XX – початок XXI ст.).

8. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання передбачає написання реферату на певну тему, яку обирає студент за погодженням викладача. У рефераті потрібно визначити суть проблеми, окреслити шляхи її вирішення. Назва роботи повинна відповідати її змісту, виклад матеріалу в рефераті має бути змістовним і стислим. Звертається увага також і на правильність технічного оформлення. Індивідуальне завдання оцінюється 10 балами.

Орієнтовна тематика індивідуального завдання

1. Мовознавча проблематика в Біблії та Євангелії.
2. Олена Курило – чужинка родом, що визначила мовну норму української мови у XX – XXI столітті.
3. Теорія лінгвістичної відносності Сепіра-Уорфа.
4. Мовознавча діяльність І. О. Бодуена де Куртене.
5. Зародження генеративної лінгвістики.

9. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента з дисципліни містить: опрацювання лекційного матеріалу, виконання індивідуальних завдань; підготовка до самостійної та контрольної робіт; підготовка до екзамену.

10. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється шляхом усного опитування. Оцінки за усні відповіді виставляються за п'ятибальною шкалою.

Самостійна робота проводиться всередині семестру.

Підсумкова контрольна робота передбачає виконання теоретичних завдань із навчальної дисципліни.

До всіх форм навчальної роботи застосовується рейтингова система. Максимальна кількість балів за семестр – 100.

Загальний бал, який студенти можуть отримати протягом семестру, розподіляється таким чином:

Оцінювання навчальних досягнень студента

Семінарські заняття	Самостійна робота	Індивідуальне завдання	Контрольна робота	Разом	Екзамен
Усні відповіді 40	15	10	35	100	100
Ваговий коефіцієнт				0,6	0,4

Сумарна кількість балів з дисципліни визначається за формулою: $S_{\text{сум.}} = 0,6 \cdot S_{\text{пот.}} + 0,4 \cdot S_{\text{підс.}}$, де $S_{\text{пот.}}$ – кількість балів за поточний контроль, $S_{\text{підс.}}$ – кількість балів за підсумковий контроль. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Екзамен за талоном № 2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

11. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мультимедійний проектор, мультимедійні презентації до лекційного матеріалу.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

а) основна

1. Білецький А. Про мову і мовознавство: навч. посіб. для студентів філол. спец. ВНЗ. К. : «АртЕк», 1996. 224 с.
2. Дорошенко С. Загальне мовознавство. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 288 с.
3. Загнітко А. Історія українського мовознавства в особах: Науково-навчальний посібник. Ч.1. Донецьк, 2006. 184 с.
4. Зеленько А. Загальне мовознавство : навч. посіб. К : Знання, 2010. 380 с.
5. Ковалик І. Самійленко С., Загальне мовознавство. Історія лінгвістичної думки : навч. посіб. для студентів філологічних факультетів. К. : Вища школа, 1985. 214 с.
6. Кочерган М. Загальне мовознавство. К. : Видавничий центр «Академія», 1999. 288 с.
7. Мацюк Г. Прикладна соціолінгвістика. Питання мовної політики : навч. посіб. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 212 с.
8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми: підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
9. Семчинський С. Загальне мовознавство. К., 1996. 242 с.
10. Удовиченко Г. Загальне мовознавство. Історія лінгвістичних учень. К. : Вища школа, 1980. 217 с.

б) додаткова

11. Булаховський Л. Виникнення і розвиток літературних мов. Вибрані праці : в п'яти томах. К. , 1975. Т.1. Загальне мовознавство. С. 321–470.
12. Масенко Л. Мова і суспільство : постколоніальний вимір. К. : Академія, 2004. 164 с.
13. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики : посіб.. Нац. ун-т Києво-Могилян. акад. К. : Києво-Могилянська академія, 2010. 242 с.
14. Сосюр де Ф. Курс загальної лінгвістики. К. : Основи, 1998. 324 с.

в) довідкова

15. Бацевич Ф. Словник термінів міжкультурної комунікації. К., 2007. 205 с.
16. Ганич Д. Словник лінгвістичних термінів. К. : Вища школа, 1985. 360 с.
17. Селіванова О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава, 2011. 843 с.
18. Українська мова : Енциклопедія. К. : Видавництво ім. М.П. Бажана, 2004. 832 с.
19. Українська мова : Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. К. : Либідь, 2001. 222 с.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Лінгвістичний портал MOVA.info <http://www.mova.info>
2. Wikipedia. <http://www.wikipedia.org>
3. Український лінгвістичний портал <http://www.ulif.org.ua/ulif/>
4. Портал української мови та культури <http://slovnyk.net/>